

Raaijmakers, H. ([2008]): Monitoring van weidebeekjuffers op de achterste wei bij stadsweide van 2008 : ook met vermelding van de aantallen uit voorgaande jaren. - [Eigen uitgave auteur, Harderwijk]

Raaijmakers, H. ([2008]): Libellen monitoring op de Oldenaller noord en zuid in 2008. - eigen uitgave auteur, Harderwijk

Rijkema, B. (2008): Ontdek vlinders & libellen : op pad in 25 bijzondere gebieden. (De natuur dichtbij) - KNNV Uitgeverij, Zeist

Rintjema, S; Jager, H.J.; Boer, E.P. de (2008): Inventarisatiejaarverslag It Fryske Gea 2007. - It Fryske Gea - afdeling Natuurkwaliteit, [Olterterp]

Schrijvershof, P.; Beek, R. van; Vuik, D.; Jong, J.W. de (2008): Atlasproject Krimpenerwaard 2007 : inventarisatierapport vlinders en libellen. - Natuur- en Vogelwerkgroep De krimpenerwaard (NVWK), [s.l.]

Smeets, H.; Willink, G. (2008): Groene werkgids : onderhoud van watergangen waterkeringen wegen. - Waterschap Rivierenland, Tiel

Swaay, C.A.M. van; Groenendijk, D.; Plate, C.L. (2008): Vlinders en libellen geteld: jaarverslag 2007. (Rapport VS2008.11) - De Vlinderstichting, Wageningen

Termaat, T. (2008): Libellen van zeventien beken op en rond de Veluwe : nulmeting. (Rapport VS2008.01) - De Vlinderstichting, Wageningen

Trigt, T. van; Velzen, J.-W. van (2008): Determinatietabel voor de libellenlarvenhuidjes van Nederland : deel Juffers - Zygoptera : met meer dan honderd tekeningen. - Cerci & Epiproct, Haarlem

Verspui, K.; Berkel, A. van; Haterd, R. van de; Nie, M. de; Veling, K. (2008): Libellen tussen Lek & Linge. - Natuur- en Vogelwacht Culemborg (NVWC), Culemborg

Vries, H.H. de; Bremer, P.; Bruijn, B. de; Koks, B.; Kragten, S.; Rossenaar, A.J.; Termaat, T.; Thissen, J.; Zollinger, R. (2008): Uitwerking leefgebiedenbenadering Flevoland voor soorten. (Rapport VS2008.38) - De Vlinderstichting, Wageningen

Wely, A. van (samenstelling) (2008): Fauna van de Hoge Veluwe in 2007 : waarnemingen van de kleine fauna. - Faunawerkgroep van de Vereniging 'Vrienden van de Hoge Veluwe', [s.l.]

NVL/VLINDERSTICHTING/EIS EXCUSRIESPROGRAMMA 2009

Excursie naar de libellencollectie van Naturalis (vrijdag 6 en 13 maart)

De libellencollectie van het Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis is een van de belangrijkste en best onderhouden libellencollecties in de wereld. Normaal gesproken is de collectie ontoegankelijk voor publiek maar speciaal voor NVL-leden wordt er een tweetal excursies naar de collectie georganiseerd. De bezoeken aan de collectie duren ongeveer een uur en bieden kans om te zien hoe de collectie is georganiseerd en hoe de collectie gebruikt wordt. Natuurlijk is er ook kans om een aantal van de spectaculaire en bijzondere soorten te bekijken. Per excursie kunnen er tien personen mee. Opgave uiterlijk op woensdag 4 maart bij Vincent Kalkman: kalkman@naturalis.nl. De excursie begint om 14.00. De excursie is gratis maar mensen die vooraf of achteraf het museum willen bezoeken dienen daarvoor wel een kaartje te kopen. Naturalis heeft tevens een erg uitgebreide bibliotheek die voor vrijwilligers toegankelijk is. Het is mogelijk om in de bibliotheek een korte rondleiding te krijgen en te leren hoe literatuur kan worden gezocht. Laat het even weten als je hierin geïnteresseerd bent.

Excursie naar De Weerribben, Overijssel (zaterdag 9 mei)

Op het eerste gezicht lijkt het niet een bijzonder mooie soort. Toch wordt hij door libellenkenners erg gewaardeerd om zijn mooie blauwgroen, zijn gedrag, zijn biotoop en natuurlijk om zijn zeld-

zaamheid. We hebben het natuurlijk over de Donkere waterjuffer *Coenagrion armatum*. Deze zeldzaamheid is in Nederland alleen op enkele plekken in De Weerribben te vinden. Dit gebied is in het begin van het libellenseizoen een van de leukste gebieden om te bezoeken met naast de Donkere waterjuffer soorten als Noordse winterjuffer en grote aantallen uitsluitende Smaragdlibellen *Cordulea aenea* en Glassnijders *Brachytron pratense*. Opgeven voor deze excursie moet voor woensdag 29 april bij Jaap Bouwman (jaap.bouwman@vlinderstichting.nl). Na opga-ve ontvang je de informatie over waar en hoe laat de excursie begint.

Excursie Delleboersterheide, Friesland (zondag 21 juni)

Vroeger lagen de rijkste libellengebieden van Nederland allemaal in het zuiden. De Delleboersterheide heeft daar verandering in gebracht. Met een fijne mix van noordelijke oudgedienden, zuidelijke nieuwkomers en zelfs een 'uitgestorven' soort is dit gebied een van de rijkste libellengebieden van Nederland. De 'uitgestorven' soort is de Oostelijke witsnuitlibel *Leucorrhinia albifrons* die hier sinds enkele jaren een florerende populatie heeft. Dit jaar vinden er twee excursie plaats in de top van de vliegtijd van deze soort en is er dus voor iedereen kans om deze soort te zien zonder illegaal het gebied in te gaan. Mensen die mee willen moeten zich uiterlijk voor donderdag 11 juni opgeven bij It Fryske Gea: 0512-381448. De excursie begint om 10.30 bij de kerk van Oldeberkoop.

Excursie Delleboersterheide, Friesland (vrijdag 26 juni)

Zie bovenstaande aankondiging. Mensen die mee willen moeten zich uiterlijk voor dinsdag 16 juni opgeven bij It Fryske Gea: 0512-381448. De excursie begint om 10.30 bij de kerk van Oldeberkoop.

Excursie naar Cadzand, Zeeland (zaterdag 4 juli)

Op zaterdag 4 juli 2009 zal er een excursie plaatsvinden naar de omgeving van Cadzand in Zeeuws Vlaanderen. Het hoofddoel van de excursie is natuurlijk de Gaffelwaterjuffer *Coenagrion scitulum*. Het veldwerk zal geleid worden door drie ervaren libellenkijkers uit de regio. De excursie begint om half elf, zodat de mensen die van ver komen ook op tijd kunnen zijn. We verzamelen op de grote parkeerplaats beneden aan de dijk bij het grote strandhotel aan de Vlamingpolderweg te Cadzand-Bad (Amersfoortcoördinaten: 016,73-378,72). Wanneer je Cadzand inrijdt over de ringdijk Noord, ga je bovenaan op de dijk rechts en dan gelijk weer rechts. De volgende plaatsen zullen worden bezocht: Cadzand, Retranchement en als afsluiter Hulst. Naast de Gaffelwaterjuffer hebben we ook goede kans op Vuurlibellen en Zwervende Heidelibellen. Opgeven voor de excursie moet uiterlijk op woensdag 1 juli en kan per email bij theomousse@chello.nl of via 06-13669329.

Excursie Lindevallei, Friesland (zondag 5 juli)

De Lindevallei is als libellengebied minder populair dan De Weerribben en De Wieden. Dit is eigenlijk onterecht aangezien bijna alle laagveesoorten ook in De Lindevallei zijn te vinden. Specialiteit van het gebied zijn de grote aantallen van de Gevlekte glanslibel die in het gebied voorkomen. De excursie vindt plaats in de top van de vliegtijd van deze soort en biedt dus een ideale mogelijkheid om bekend te worden met deze toch wel een beetje geheimzinnige soort. Mensen die mee willen moeten zich uiterlijk voor donderdag 25 juni opgeven bij It Fryske Gea: 0512-381448. De excursie begint om 10.30 bij de P. Blessebrug, (brug over de linde tussen Wolvega en De Blesse).

Excursie Kempen, Brabant (zondag 23 augustus) samen met Libellenvereniging Vlaanderen

De Kempense heidelibel *Sympetrum depressiusculum* heeft een erg late vliegtijd en bereikt de top van zijn vliegtijd terwijl andere libellen al op hun retour zijn. Het is tevens een van de weinige libellen die zowel in Nederland en België achteruit lijkt te gaan. Tijdens de laatste excursie van het jaar wordt het gebied Het Hageven/De Plateau bezocht. We zullen proberen een indruk te krijgen van de talrijkheid van de Kempense heidelibel. Een andere leuke soort die we tijdens deze excursie waarschijnlijk zullen tegenkomen is de Bandheidelibel *Sympetrum pedemontanum*. We verzamelen om 10.30 bij Bezoekerscentrum De Wulp van het Hageven. Opgeven voor de excursie moet uiterlijk op donderdag 13 augustus en kan per email bij Vincent Kalkman (kalkman@naturalis.nl) of bij Geert de Knijf (geert.deknijf@inbo.be).